
ІСТОРІЯ ВІЗУАЛЬНИХ МИСТЕЦТВ

УДК 72.012.6 (477)

ББК 85.11 (4 Укр)

Надія Бабій

СТАНІСЛАВІВСЬКА КОЛЕГІАТА. ПОЧАТКИ БАРОКОВОГО ВИСТРОЮ

У статті розглядаються основні історичні та культурологічні аспекти виникнення костьолу Непорочного Зачаття Діви Марії в Станіславові (тепер – Івано-Франківськ). Особлива увага звернена на появу в кінці XVII – на початку XVIII ст. оригінального фасаду колегіати, що мала вплив на дальший розвиток архітектури регіону.

Ключові слова: бароко, колегіальний костел, двовежевий фасад, мавзолей.

Станіславівська колегіата – костьол Непорочного Зачаття Марії, Андрія та Станіслава (1662–1703) споруджувався одночасно із заснуванням міста Станіславів (від 1962 року – Івано-Франківськ). Первісна споруда була дерев'яною. Відомий європейський шпигун і мандрівник Ульрик фон Вердум, який подорожував Польщею в 1671–1672 роках, згадував у своєму щоденнику “гарний костьол з каменю, вже в значній мірі споруджений поруч з дерев'яним” [9, с.100].

Багато істориків і дослідників залишили свої свідчення про колегіату, її будівничих, фундаторів, святенництво, однак дотепер ще немає ґрунтовної монографічної праці, присвяченої цій пам'ятці.

Короткі замітки про пам'ятку ми знаходимо у виданих 1985 року “Памятниках градостроительства и архитектуры” [8, с.215], а також у публікації В.Грабовецького, Б.Гавриліва та Г.Карась “Івано-Франківськ в історії та культурі” 2001 року [3], “Історії української архітектури” за редакцією В.Тимофійенка [4, с.218].

Генріх Сенкевич у своїй відомій трилогії описує пам'ятку як місце поховання легендарного пана Володійовського, хоча факт цей є недостовірним.

2003 року в Івано-Франківську відбулася міжнародна науково-практична конференція “Станіславівська колегіата між минулим і майбутнім” (до 300-річчя побудови), де були обговорені питання дослідження, реставрації та популяризації пам'ятки [8].

Фундаментальне значення з погляду на архівні джерела має праця станіславівського історика Садока Баронча, видана у Львові 1858 року [1], а також публікації А.Шарловського 1887–1890 рр. [10].

Мета дослідження – висвітлити особливу роль конструктивного вирішення головного фасаду колегіати. Завдання дослідження – простежити вплив зразків південнонімецької архітектури на появу зазначеного фасаду та знайти докази його спільності з іншими сакральними пам'ятками Івано-Франківщини в період другої половини XVIII століття.

Фундатор колегіального костьолу в Станіславові – Андрій Потоцький (пом. 1691 року) – належав до найвидатніших особистостей Речі Посполитої своєї доби, посів у кар'єрі найвищі щаблі – у різні роки він займав посади великого коронного хорунжого (прапорносеця короля), воєводи київського, краківського, старости галицького, коломийського, мостиського, мединського, лежайського та ін. У 1682 році стає каштеляном краківським, що було найпочеснішим у польському королівстві. Син Станіслава Ревери, гетьмана великого коронного й воєводи краківського та Софії Калиновської, здобув перемоги в тогочасних битвах з росіянами (Чуднів, 1660), турками (Хотин, 1673), татарами (Калуш, 1675) та козаками Богдана Хмельницького. Зоряний час вельможі прийшов у 1683 році, коли король Ян III Собеський, рушаючи з військом під Відень, залишив на нього піклування державою. Андрій, об'єднавши приватні магнатські загоны та невеликі підрозділи, виступив на Західне Поділля, окуповане турками. За цю перемогу 1684 року король нагородив його булавою коронного гетьмана.

Відомо, що він був фундатором багатьох споруд – костьолів в Отинії й Лисці, доброчинцем різних орденів, будував для них святині й монастирі, у тому числі: для бернардинів у Лежайську (1664) і Йозефові (1691), для домініканців у Галичі (1667), Головчині (1681) і Снятині (1684) [1, с.27–28, 30–33].

Станіславівська колегіата – костьол Непорочного Зачаття Марії, Андрія та Станіслава (1662–1703)

З архітектурної точки зору костьол являє собою тринавну базиліку з трансептом. Перекриття склепінчасті на підпружних арках. Середхрестя перекрите куполом, що має чотири люкарни. Бічні нави значно нижчі за центральну, мають окремі вхідні портали з боку фасаду. Ззовні костьол укріплений численними ступінчастими контрфорсами. Головний фасад вузький, трирядний, вивершений двома фланкуючими ажурними вежечками над аттиком. Костьол має вертикальне членування поодинокими пілястрами тосканського ордера, на вежах – коринфського. Нижній ярус усієї споруди оббігає складнопрофільний карниз, розікнений арковими нішами над бічними порталами. У другому ярусі повний антаблемент, що має профільовані тригліфи та гладкі метопи. Головний фасад розкрепований у середній частині. Вузький пресбітеріум увінчаний півциркульним фронтоном. Над центральним порталом, що має вигляд двоплічної арки, розміщена глибока лоджія з балюстрадою, обрамлена півциркульною аркою із замковим каменем. Північний фасад оздоблений у нижньому ярусі великою арковою нішею, у якій, зі спогадів старожилів, до 40-х

років XX століття знаходилася фреска “Хресна дорога”, а в 60-х роках був виставлений великий процесійний хрест. У другому ярусі сліпа віконна ніша, можливо, для скульптури чи образу.

До вівтаря примикають приміщення ризниці та захрестії.

У 40-х роках XVIII століття костьол освітлювався через численні вікна головної та бічних нав, вікна трансепта. Можливо, початково кількість і конфігурація їх були іншими, зважаючи на товсті мури костьолу, що, очевидно, мали на меті оборонний характер пам’ятки. Чотири люкарни в куполі та сигнатуру було споруджено при ремонті після пожежі 1882 року.

Усередині костьол оббігає широкий коронуєчий карниз.

Бічні нави відокремлені від центральної арковими переходами. Над пресбітеріумом споруджено хори.

Центральна вісь костьолу має напрямок північ–південь, а не захід–схід, що було зумовлено міською забудовою і що, мабуть, спричинило помилковість опису Ульріка фон Вердума про розташування костьолу та палацу Потоцьких відносно ринку.

Крім парафіяльної функції, костьол у Станіславові невдовзі почав виконувати функцію некрополя родини фундатора.

Символічно, що в костьолі крипта розташована просто під куполом, що було рідкістю в Польщі тих часів і мало б свідчити про пиху власників міста, похованих у ній.

Функцію родинного некрополя підкреслює і той факт, що за всі роки існування костьол не був відзначений жодною значною донацією ані станіславівських міщан, ні покутської шляхти. Усередині не з’явилося жодного елемента відзначення особи з-поза родини фундатора.

Первісний вигляд станіславівського костьолу із часом змінювався. Уже у 20–30-х роках XVIII століття було проведено значні ремонтно-реставраційні роботи в костьолі через появу в стінах глибоких тріщин – фундаменти з вапняку виявилися заслабкими в умовах багнистого ґрунту. Ремонт закінчився в 1737 році.

У літературі є дві версії відповіді на запитання, наскільки змінився вигляд костьолу після ремонту. За однією, у XVIII столітті добудовані лише контрфорси, “колегіата, вибудована у формі хреста, проіснувала в первісній забудові до сьогоднішнього дня” [10, с.4].

На думку А. Шарловського, Йосип Потоцький значно збільшив костьол і щедро обдарував його, про що свідчить напис біля герба Пилява на східній стіні костьолу: “J. P. W. K. H. W. K.” (Йосип Потоцький, воєвода київський, гетьман великий коронний, 1737).

Знаходимо дані про те, що після реставрації 1737 року костьол майже не змінився ні у внутрішньому, ні в зовнішньому вигляді. Автор цієї думки опирається на іконографічний матеріал: він розглянув і проаналізував два стінописи костьолу, мабуть, з першої половини XVIII століття [10, с.4].

Із цього виходить, що у 20–30-х роках XVIII століття перш за все були зміцнені фундаменти. Стіни підперли контрфорсами. У цей час споруджено середню вежечку. Цілком імовірно, що костьол тоді був розширений і збільшений, як про це говориться в літературі. Поновлено й збагачено інвентар костьолу.

До сьогодні в костьолі було проведено ще кілька ремонтів-реставрацій. Після пожежі 1882 року значно змінилося завершення купола, замінені на нові бані двох фасадних веж.

Інвентаризація костьолу в 90-х роках минулого століття опустила той факт (на нашу думку, це має ключове значення), що від часу заснування значно змінилися габарити костьолу через піднесення ґрунту навколо нього та в околицях, про що довели розкопки 2001 року, проведені під час реконструкції майдану Шептицького [2, с.19–20]. Згодом споруда, приперта контрфорсами, стала масивною та присадкуватою, з непропорційно великим куполом.

Саме цей факт, можливо, вплинув на те, що до останнього часу архітектоніка костьолу посідала окремішне місце в галицькій архітектурі й не розглядалася з точки зору пошуку аналогій.

У фаховій літературі за авторів колегіати прийнято вважати двох французьких військових інженерів, що служили на території Руського воєводства Речі Посполитої в другій половині XVIII століття – Франсуа Корассіні з Авіньйона та Кароля Бенуа. Перший з них – полковник гвардії Андрія Потоцького, автор проекту фортифікації міста, реалізованого в період 1662–1672 років, а також модернізації замку в Галичі (перед 1658 роком) [10, с.9; 13, с.90, 334]. Його контракт закінчився 1684 року.

Бенуа, що працював з 1684 до 1696 рр., відомий як проєктант короля Яна III. Ним були виконані, між іншим, розбудова замку в Поморянах (кінець 1685 року), костьол і шпиталь Боніфрантів у Львові.

Йозеф Грабовський бачив у колегіаті запізнілу реалізацію ідеалів мистецтва італійського ренесансу, приписуючи авторство архітекторові італійцю [13, с.3–4].

Вацлав Хованець, опираючись на попередників, брав до уваги лише авторство Корассіні, пізніше Бенуа, що й залишилося незмінним у наступних дослідників [11, с.4].

Ця ж версія досі постійно звучить і в працях українських дослідників [5, с.45–47; 6, с.215; 7, с.16].

Однак вітчизняне мистецтвознавство дотепер не зауважило таких питань: якщо костьол був освячений 1703 року, а контракт Корассіні закінчився 1684 року, Кароля Бенуа – 1696 року, то чи можемо ми бути впевненими достовірно в їх ролі в остаточному ладнанні костьолу; хто був автором оригінального фасаду костьолу й чи не могло відбутися його будівництво, властиво, у період перших ремонтних робіт 1737 року?

Випадки відносно пізніших реалізацій фасадів костьолів відомі в архітектурній практиці: собор Петра і Павла у Ватикані в різні роки зводили Мікельанджело, Джакомо делла Порта, Карло Мадерна, фасад Іль Джезу – Віньйола, Джакомо делла Порта.

Автор статті спільно з архітектором, директором Івано-Франківської філії інституту “Західпроєктреставрація” Зеновієм Соколовським схилиються до думки, що фасад досліджуваної пам’ятки міг з’явитися не раніше 40-х рр. XVIII століття.

Пошуки прототипів вузького виступаючого фасаду, увінчаного фронтоном, дещо “затисненого” між вежами, приводить до творчості Джакомо делла Порта (С. Антоніо дей Гречі в Римі, 1579–1581). Також зустрічаємо його ще в архітектурі костьолу Сан Грегоріо Магно архітектора Дж.Б.Сорія (1630–1633). Однак така версія фасаду не стала поширеною в Італії, поступившись місцем більш гармонійній схемі фасаду, запровадженого Карлом Мадерною [15, с.349–352]. Еміграція північноіталійських архітекторів сприяла поширенню цієї схеми на габсбурзькі землі – Баварію та Франконію, де проіснувала аж до початку XVIII століття. Назвемо

костьоли: цистеріанців у Вальдсассені, Абрахама Льюїтера та Георга Дінценгофера (1685); цистеріанців у Шинталь у Ягсталь Леонарда Дінценгофера (розп. 1695), костюл бенедиктинів у Бамбергу того ж Леонарда Дінценгофера (розп. 1700), костюл бенедиктинів у Фульдзі Йогана Дінценгофера (розп. 1701) [15, с. 350]. У творчості цих митців так само відзначаються й інші маньєристичні прийоми: “тверді” злами мурів, а також виразне використання доричного чи тосканського ордерів з тригліфово-метоповим фризом.

Беручи до уваги вищевикладене, розпочинаємо пошук аналогів колегіати з погляду на конструкцію фасаду.

Найперше, неможливо не відмітити близької подібності фасаду колегіати до костюлу у Монастирську Тернопільської області.

Також дослідження архівних матеріалів дає підтвердження нашої думки ще кількаразово – аналогічні розв’язання композиції фасаду знаходимо в костюлах домініканців у містах Тисмениця, Богородчани, парафіяльному в Кукільниках, усі з 1-ї половини XVIII століття.

Костюл у Монастирську Тернопільської обл.

глибоку півциркульну нішу для скульптури чи образу. У полях першого та другого рядів фасаду вміщені неглибокі ніші, замкнені аркадами з профільованими архівольтами, нижня вміщує портал, верхня – вікно. Третій ряд містить три фігурні профільовані рами, у середній – домініканський хрест. У нижній частині веж розміщені бічні двері, обрамлені півциркульними порталами, вище – округлі віконця-окулуси. У другому ряду вікна прямокутні з півциркульним

Костюл Сан Грегоріо Магно архітектора Дж.Б.Сорія (1630–1633)

Костюл домініканців у місті Тисмениця (1721–1736), був зруйнований у часи Другої світової війни. Рідкісні архівні фотографії та акварель невідомого автора з колекції Зеновія Соколовського дають нам уявлення про його вигляд.

Костюл являв собою однонавову базилику з дещо нижчим приміщенням пресбітеріуму, тригранно завершеного. Фасад розміщений зі сходу, висунутий уперед, з виділеним лоджією музичним хором над порталом. Дві прямокутні фланкуючі вежі дещо притиснуті до центральної частини й виходять за межі плану нави. На пограниччі нави та пресбітеріуму доставлені з боків прямокутні приміщення ризниці та захрестії.

З досить простим архітектонічним укладом костюлу контрастував його виступаючий монументальний фасад складної артикуляції.

Фасад двоветевий, триосьовий. Середня частина триярусна. До висоти третього ярусу веж увесь фасад та боки костюлу об’єднані спільною системою дорійських пілястрів та метопово-тригліфовим фронтоном і розвиненим карнизом, що розпирає у верхній частині карниз фронтону, заакцентовуючи на ньому

завершенням, у рамках із замковим каменем, у третьому – прямокутні, ледь округлені вгорі, у рамках того ж профілю із замком.

Костьол у смт Богородчани

Схема фасаду цього костьолу досить близька до тисменицького. Загалом архітектоніка скомпонована нарощуванням простих геометричних форм. Відзначимо, що автор досить вільно поставився до взірця. Так, завершення центральної частини фасаду було відкинута, поступившись спільній артикуляції, чим досягнуто враження “переливання” карнизів, що дало формі динамічного ефекту.

Костьол Марії Магдалини в селі Кукільники (1732–1782) відомий найперше своїми високохудожніми фресками, натомість архітектоніка костьолу в спеціальній літературі не розглядалась.

Споруда вузька, зального типу з пристінними стовпами.

Головний фасад розширений, виступає вперед, дворядний. Центральна частина увінчана аттиком із фронтоном і волютами. Центральна вісь заакцентована сандриком порталу. Другий ряд – виділений віконним отвором. Фасад має горизонтальне членування у вигляді міжрядного та розвиненого коронуючого карнизів, спільних для об’ємів фасаду та веж. Виразне вертикальне членування у вигляді наріжних тосканських пілястрів на фасаді та вежах. Вікна мають нескладні ліпні обрамлення. Нижній ярус веж уміщує простої конфігурації отвори бічних дверей. Вежі з боків приперті масивними скісними контрфорсами.

Варто назвати ще один цікавий, на думку автора, факт – усі прикарпатські споруди, розглянені

Костьол і монастир домініканців у смт Богородчани Івано-Франківської області (1742–1761) є мурованою тринавною базилікою з пресбітеріумом та виступаючою квадратною апсидою.

Головний фасад розкрепований, трирядний, тієї ж композиції з тісно зіставленими вежами та виступаючою середньою частиною. Має чітке тридільне членування по вертикалі, заакцентоване кондигнаціями вежа–нартекс–вежа. Вежі мають самостійне членування на два яруси. Нижній цокольний ряд має спільний для всього фасаду широкий коронуючий карниз. Фасад увінчано струнким бароковим фронтоном з півциркульною нішею для образу. Вертикальне членування стін за допомогою здвоєних і строєних пілястрів із капітелями композитного ордера. Пілястри веж мають капітелі лише у верхньому ярусі.

Сучасний стан костьолу відповідає виглядові після ремонту 1904 року та відбудови після знищення в часи Першої світової війни. Про зміни, упроваджені у вигляд костьолу у 20-х роках ХХ століття можна судити з фото Альфреда Броневського з 1923 року, долученого до інвентарної справи.

Найбільше зміни зачепили фасад: змінені волюти верхнього ярусу середньої частини, позиція балкона на значно вищій, по-новому влаштовано ліхтарі веж.

Костьол Марії Магдалини в селі Кукільники (1732–1782)

в статті, належали до власності Йосипа Потоцького чи його найближчої родини. При будівництві багатьох з них він виступав ініціатором заснування фабрики. Так, 1741 року архієпископ львівський Ігнатій Віжицький дозволив Йосипові Потоцькому зводити згадуваний костюл у Богородчанах, однак фінансування фабрики перейняв його швагер – Станіслав Костка Коссаковський. Тисмениця належала Станіславу Потоцькому, воєводі познанському (з 1751 р.), Йосифові Потоцькому (1771–1772) та ін.

Отже, фасад колегіати міг з'явитися пізніше, а саме – у 40-х роках XVIII ст., тож його автором ніяк не могли бути згадані в науковій літературі військові інженери Франсуа Корассіні та Карло Бенуа. Також використання програми вузького виступаючого фасаду, припертого двома квадратними вежами, з глибокою балконною нішею та щитом непоодинокі на Івано-Франківщині, а зустрічається ще тричі в різних пам'ятках та один раз на Тернопіллі (Монастириськ). Крім того, усі ці пам'ятки об'єднує належність так чи інакше до особи Йосипа Потоцького, із чого можна припустити, що таке послідовне впровадження означеного композиційного типу фасаду, починаючи із символічного храму-мавзолею в Станіславові, цілком могло бути не випадковим – відображувало амбіції “великого коронного гетьмана” у період найбільшого злету в його кар'єрі. І якщо колегіата характеризується ще маньєристичними ознаками, то надалі це провінційне мистецтво таки породило зразки високого професійного стилю, що очевидні для костюлів у Тисмениці, Кукільниках та особливо Богородчанах і Монастириську.

Поки що не вдалося віднайти імені проєктанта фасаду колегіати, хоча ствердно можемо відзначити його виразний вплив на архітектуру краю. Незаперечним також є факт прив'язання досліджуваних пам'яток до названих вище південнонімецьких зразків, головню авторства Дінценгоферів.

1. Баронч С. Пам'ятки міста Станіславава / Садок Баронч ; [пер. з пол. Р. Процака]. – Івано-Франківськ : СІМІК, 2007. – 143 с.
2. Вуянко М. Археологічні дослідження на території станіславівського костюлу Непорочного Зачаття Діви Марії / М. Вуянко // Станіславівська колегіата між минулим і майбутнім : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ, 2003. – 90 с.
3. Грабовецький В. Івано-Франківськ в історії та культурі / В. Грабовецький, Б. Гаврилів, Г. Карась. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2001. – 136 с.
4. Історія української архітектури / [за ред. В. Тимофієнка]. – К. : Техніка, 2003. – 471 с.
5. Мельник В. Колекція сакрального мистецтва Івано-Франківського художнього музею: історія формування та особливості її експонування в колегіаті / В. Мельник // Станіславівська колегіата між минулим і майбутнім : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 90 с.
6. Памятники градостроительства и архитектуры Украинской ССР : иллюстрированный справочник-каталог : у 4 т. – К. : Будівельник, 1983–1986.
7. Полек В. Майданами та вулицями Івано-Франківська : [науково-популярний довідник] / В. Полек – Л. : Світло і тінь, 1994. – 89 с.
8. Станіславівська колегіата між минулим і майбутнім : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми дослідження, реставрації та популяризації пам'яток сакральної архітектури і мистецтва в Івано-Франківську”, (Івано-Франківськ, художній музей, 9–11 верес. 2003 р.). – Івано-Франківськ : Місто НВ, 2003. – 90 с.
9. Ульрих фон Вердум. Щоденник подорожі, яку я здійснив у роки 1670, 1671, 1672... через Королівство Польське / Ульрих фон Вердум ; [пер. з нім. І. Сварник] // Жовтень. – 1983. – № 2. – С. 100.
10. Шарловський А. Станіславів і Станіславівський повіт з погляду історичного та географічно-статистичного / Алоїз Шарловський ; [пер. з пол. Т. Буженко]. – Івано-Франківськ : Лілея-НВ, 2009. – 176 с.
11. Chowaniec C. W sprawie kolegiatskiego kościoła / C. Chowaniec // Kurier Stanisławowski. – 1927. – № 388. – S. 4–5.
12. Grabowski J. Kolegiata jako zabytek i dzieło sztuki / J. Grabowski // Kurjer Stanisławowski. – 1932. – № 732. – S. 4–5.
13. Historia sztuki polskiej. – Wydanie drugie przejrzone i uzupełnione. – Kraków : Wydawnictwo Literackie, 1965. – Т. 2. – 577 s.
14. Kowalczyk J. Świątynie i klasztory późnobarokowe w archidiecezji lwowskiej / J. Kowalczyk // Rocznik Historii Sztuki. – 2003. – № 28. – S. 168–298.

15. Materiały do Dziejów Sztuki Sakralnej na Ziemiach Wshodnich Dawnej Rzeczypospolitej / [red. naukowa Jan K. Ostrowski]. – Kraków, 2006. – Т. 14. – 582 s.
16. Pamiętki miasta Stanisławowa // Kurjer Stanisławowski. – Stanisławow, 30.V.1937.
17. Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajow słowianskich : Т. 1–11. – Warszawa, 1880–1892.

В статье рассматриваются основные исторические и культурологические аспекты появления костела Непорочного Зачатия Девы Марии в городе Станиславов (теперь – Ивано-Франковск). Особенное внимание обращено на появление в конце XVII – в начале XVIII вв. оригинального фасада коллегиаты, что повлияло на дальнейшее развитие архитектуры региона.

Ключевые слова: барокко, коллегиальный костел, двубашенный фасад, мавзолей.

The article is about the main historical and cultural aspects of the constructions of Collegium of Holy Virgin Maria in Stanislaviv (today Iwano-Frankivsk). The main attention gives to the new original facade of the collegiums at the end of XVII – the beginning of XVIII century, that has a strong hold to the development of architecture generally in the region.

Key words: baroque, Collegium Catholic church, double-tower facade, mausoleum.

УДК 746.4 (477+391)

ББК 85.126+63.5 (4 Укр)

Христина Нагорняк

НАРОДНИЙ ОДЯГ ПОКУТТЯ КІНЦЯ ХІХ – СЕРЕДИНИ ХХ СТОЛІТТЯ В ОБРЯДАХ І МАГІЧНИХ ДІЯХ

У статті досліджено роль народного строю в обрядовій культурі Покуття. Висвітлено символічне значення складових обрядового костюма та магічні дії, характерні для хрещення, весілля, похорону.

Ключові слова: костюм, обряд, хрещення, весілля, похорон, Покуття.

Багато науковців у своїх працях досліджували роль народного строю в обрядовій культурі українців різних етнографічних регіонів України. Проаналізувавши праці таких дослідників, як З.Васіна [2], Ф.Вовк [3], Н.Гурошева [6], Г.Маслова [8], Т.Ніколаєва [9], Г.Стельмашук [1], Л.Чайковська [19], Г.Щербій [20], можемо стверджувати, що роль традиційного строю етнографічного регіону Покуття в народній обрядовості малодосліджена тема у вітчизняній етнографії і мистецтвознавстві, спробуємо поглибити її на “польових матеріалах”, зібраних нами в регіоні. **Мета** статті – висвітлити символічне значення окремих елементів обрядового костюма та їхню роль в обрядах і магічних діях на Покутті.

Насамперед зазначимо, що до обрядового вбрання належить одяг для хрещення, весільний і поховальний.

Завдяки своїй символічній навантаженості, стрій, будучи матеріальним витвором, міг виконувати функції, властиві феноменам духовної культури.

Г.Щербій підкреслює, що багатоманітність символів і варіантів їх поєднання безпосередньо пов'язані з призначенням народного строю. Так, при переході від повсякденного вбрання до святкового, а також від святкового до обрядового активно зростала роль знакових функцій. Водночас на задній план відходила практична функція: у святковому костюмі їй належала другорядна роль, а в обрядовому практичні властивості окремих елементів узагалі не бралися до уваги [12, с.133].

Далі автор звертає увагу на те, що відмінність у співвідношенні практичності й знаковості присутня й на рівні окремих властивостей компонентів строю. Найменш інформативними є конструктивні особливості – крій, силует, пропорції одягу. Вони певною мірою стабільні не лише в межах одного етносу, а й мають чимало близьких рис у сусідніх і навіть досить віддалених народів. Особливості ж декоративно-художнього оформлення одягу більш відкриті для втілення – у рамках традицій – особистих бажань і смаків. Тому художні прийоми, їх виражальні засоби багатоманітніші не лише в історичному, а й у територіальному плані та здатні виступати символами широкого кола духовних цінностей [12, с.134].